

Delrapport LÄSiS, 2008-03-03

Bakgrund

Sedan skolåret 1997/98 genomförs årligen kommunövergripande läsdiagnoser i Säter kommun. Alla elever i skolåren 2 – 9 testas med avseende på förmåga att avkoda (översätta bokstäver till ljud) och förstå vad man läser. Resultaten genom åren visar, att läsinlärningen de första skolåren fungerar bra för de flesta elever, men senare under skolgången utvecklas inte läsförståelsen som den borde. Eftersom förmågan att förstå vad man läser är så avgörande för både elevens välbefinnande och skolframgång, har resultaten oroat både lärare, skolledare och förtroendevalda.

Uppdraget

2006 antog kommunfullmäktige en ny förskole- och skolplan. I förarbetet till planen sattes fokus på bl a läsförmågan hos eleverna. Vad skulle göras för att eleverna skulle bli bättre läsare? I förskole- och skolplanen formulerades slutligen följande mål:

- arbetet med ett kommunalt uppföljningsmaterial ska fortsätta
- alla elever ska uppnå en ökad läs- och skrivförmåga
- samarbetet med folkbiblioteket ska utökas, bl a genom en 3-årig lässatsning

Det togs beslut om att lässatsningen skulle pågå åren 2006 – 2009 under projektnamnet LÄSiSäter. Projektet skulle främst rikta sig mot skolår 4 -9. Under projekttiden skulle satsningar göras på kompetensutveckling och material, texter och böcker av god kvalitet. De redan påbörjade aktiviteterna TRAS (tidig registrering av språkutveckling) i förskolan, God läsutveckling i skolåren F – 3 och kommundiagnoserna i läsning skulle integreras i arbetet.

En projektledare anställdes på 50 %. Som styrgrupp för projektet utsågs biträdande förvaltningschef, rektor för Resurscentrum och projektledaren för LÄSiS.

Mål

De övergripande målen för LÄSiS är

- att få barn och ungdomar att förbättras i sin läsförståelse och känna lust och glädje i att läsa
- att utveckla samverkan mellan skola och bibliotek

Utvecklingsområden

För att nå målen sätts fokus på utvecklingsområdena

- fördjupad läsning av skönlitteratur
- aktiv läsning av faktatexter

- fortlöpande diagnostisering och kartläggning
- intensivträning av lässvaga elever

Arbetsgrupper

Arbetet med LÄSiS sker parallellt i olika grupper och på olika nivåer.

Det viktigaste arbetet sker i varje enskilt klassrum, i vardagen, när elever och lärare läser och arbetar tillsammans. Därför är **arbetslagen** i skolår 4 – 9 projektets grundpelare. Projektledaren träffade under 2007 alla arbetslag för att informera om, uppmuntra och diskutera framgångsrika insatser för att öka läslust och läsförståelse. Arbetslagen har sedan på olika sätt, utifrån möjligheter och förutsättningar, satt upp mål och planer för läsutvecklingsarbetet.

En annan viktig arbetsgrupp är **speciallärarna**. De har gemensamma träffar fyra gånger per år under ledning av specialpedagoger från Resurscentrum.

För att arbetet med läsutveckling ska bli framgångsrikt, krävs ett engagerat och målinriktat ledarskap på varje skola. Rektors stöd och medvetna arbete i LÄSiS' anda är nödvändigt, om arbetslagen ska få de förutsättningar och den uthållighet som behövs för det dagliga arbetet. **Rektorsgruppen** informeras kontinuerligt om detta och om projektets framskridande.

Tjugo lärare (två – tre från varje arbetslag) ingår i en **grupp** som träffas två gånger per termin **i seminarier** ledda av lärare från Högskolan Dalarna. Tanken är att de ska få fördjupad kunskap om läsprocessen, som de sedan kan förmedla till sina respektive arbetslag.

Kompetensutveckling

Att kompetensutvecklingsinsatserna inom LÄSiS skulle vara av hög kvalitet, bygga på aktuell forskning, följa en röd tråd genom åren samt riktas mot **alla** pedagoger, oavsett ålders- eller ämnesinriktning, stod klart redan från början.

Därför togs kontakt med PUD (Pedagogiskt Utvecklingscentrum Dalarna) för ett samarbete kring

kompetensutvecklingen. Överenskommelsen blev, att PUD i samverkan med projektledaren skulle planera för en heldags studiedag per termin fr. o m hösten 2007 t o m våren 2009 samt en seminarierie med sammanlagt åtta träffar á tre timmar under samma tidsperiod.

I oktober 2007 genomfördes den första föreläsningen. Jenny Folkeryd talade om "Läs- och lärprocesser" för alla pedagoger i skolåren F – 9. Seminarierna under 2007 har haft 20 deltagare från samtliga arbetslag skolår 4 – 9 och har handlat om läsförståelse, retorik och pojkars läsning.

Åren 2006 – 2007 har temat för speciallärargruppens träffar varit läsning. Framst har gruppen diskuterat och förkovrat sig inom ämnena läs- och skrivsvårigheter, kartläggning och kompensatoriska hjälpmedel.

Projektledarens arbete

Projektledarens arbete under de tre första terminerna av LÄSiS har varit inriktat på

- träffar med arbetslag
- träffar med rektorer
- information vid personalkonferenser
- information vid föräldramöten och "Öppet Hus"
- information till BUN
- information till skolkulturgruppen
- samverkan med PUD och Högskolan Dalarna i planering av kompetensutveckling
- bevakning och samordning av extern kompetensutveckling
- bevakning och spridning av länkar, forskningsrapporter, aktuell litteratur, pressklipp o d
- deltagande i MSU's nätverk för läs- och skrivutvecklare
- deltagande i planeringsgruppen för regional konferens 2007-10-02 i Borlänge
- samarbete med specialpedagoger vid planering av speciallärarträffar
- deltagande i samverkansgrupp skola/bibliotek
- sammanställning, analys och information om kommundiagnoserna
- sökande av externa medel (Kulturrådet, Bertil Hults pris), dock hittills utan framgång

Resultat

Framgångar

Intresset och engagemanget för LÄSiS är stort bland lärarna. Varje arbetslag har vilja och idéer för att öka läsförmågan hos sina elever. Några exempel på satsningar:

- arbeta aktivt med pedagogiskt läsförståelsematerial
- läsa i smågrupper
- utse läslustombud i klasserna
- läsa 20 minuter varje morgon (omväxlande högläsning, gemensam gruppläsning, tyst läsning)
- temadagar om läsning
- websida med boktips
- arbeta med tankekartor och stödord
- läsa bok + lyssna på inspelad radioföljetong + se film och sedan jämföra bok – teater – film
- arbeta med dagstidningsartiklar
- inrätta "Speaker 's Corner" i klassrummet.

Varje rektorsområde har avsatt tid och medel för kompetensutveckling utöver de centrala satsningarna. I september 2007 genomfördes på rektorernas initiativ en studiedag i skolår 4 – 6. Arbetslagen fick då uppdraget att ta fram handlingsplaner för läsutvecklingsarbetet i klasserna.

Ett tiotal lärare deltog i oktober 2007 vid MSU´s nationella läskonferens i Stockholm och vid den regionala konferensen i Borlänge samma månad.

Samverkan med PUD har varit givande. Utvärderingarna från studiedagen med Jenny Folkeryd var genomgående mycket positiva och visade på ett stort intresse bland lärarna att utveckla läsundervisningen. Lärarna skriver bland annat:

”En hel del att reflektera över: hur arbetar jag som lärare, hur kan jag tänka utifrån de elever jag arbetar med?”

”Det finns saker som man över huvud taget inte reflekterar över då man tittar på elevers texter – detta har jag blivit mer medveten om.”

”En mycket lärorik dag med flera konkreta tips hur man granskar texter. Även tänkvärt om t ex SO-ämnet.”

”Intressant och tankeväckande. Har aldrig tänkt på textanalys på detta sätt. Ska absolut prova i min klass.”

”Intressant att analysera alla sorts texter. Skolan måste bli meningsfull. Jobb måste följas upp och ha ett klart syfte.”

”Jag fick många tips hur jag kan arbeta med eleverna och deras texter. Bra innehåll. Tack!”

”Bra med tankar om att eleven alltid ska lära sig reflektera, bearbeta texter, så att de ger dem något.”

Deltagarna i seminarierna är engagerade. Vid varje tillfälle diskuteras livligt hur man fångar och ökar läslusten, man ger varandra tips om lyckade arbetsmetoder, man ger varandra boktips, man diskuterar insatser för svaga läsare, man diskuterar pedagogisk litteratur och forskningsresultat. Lärarna från Högskolan bistår med bakgrundskunskap och tankar kring läsmetodik och didaktik.

Samarbetet med folkbiblioteket har utökats under projektiden. Projektledaren och barnbibliotekarierna har träffats cirka en gång per månad för att diskutera hur samverkan kan utvecklas. Hösten 2007 skickades från bibliotek och skola en gemensam ansökan till Kulturrådet angående stöd till projektet ”Faktalitteratur som lustläsning – skönlitteratur för faktainhämtning”. Projektet fick dock inget stöd från Kulturrådet.

I januari 2008 fick gruppen i uppdrag från kulturnämnden och barn- och utbildningsnämnden att se över bibliotekens roll för lärande i förskola och skola. Arbetet inleds med en kartläggning över samarbetet mellan förskola, skola och bibliotek och ska till hösten 2008 leda fram till en handlingsplan som innehåller önskad utveckling, aktiviteter, metoder och budget.

Resultaten på kommundiagnoserna har stadigt förbättrats, framför allt i skolåren 3,5, 6,7 och 8.

Hinder

Lärarna anser, att de saknar tillgång till bra, nyare högläsningböcker och nyare barn- och ungdomslitteratur i klass- och gruppuppsättningar. De efterfrågar också ett ökat samarbete med barnbibliotekarierna, framför allt för bokprat och boktips i klasserna.

Schema- och tjänstefördelningssvårigheter i skolår 7 – 9 har hindrat arbetslagen att satsa på alla de läsutvecklande åtgärder som planerats. Projektledarens önskan att delta vid föräldramöten skolår 8 – 9 har inte tillmötesgått.

Framtiden

Det är viktigt att LÄSiS får genomslag i hela åldersperspektivet förskola – skolår 9. Det kan ske genom att TRAS, God läsutveckling, lästdiagnoser och läs- och skrivutredningar integreras i arbetet. Under 2008 – 2009 bör också planeras för att

- lärare i skolår 4 – 6 får utbildning i God läsutveckling
- varje arbetslag utarbetar en handlingsplan för läsutvecklingsarbetet
- seminarieriet fortsätter t o m våren 2009
- föreläsningsserien fortsätter t o m våren 2009 (juni 2008 Katarina Herrlin, hösten 2008 Gunilla Molloy?)
- en översyn görs av speciallärares uppdrag och arbetsbeskrivning, där lästräning enskilt och i grupper prioriteras
- inrätta lässtudios i skolår 4 – 9
- skolbiblioteken utvecklas som pedagogisk resurs
- lokala satsningar görs på inköp av högläsningböcker, klass- och gruppuppsättningar
- lokala satsningar görs på kompetensutveckling

Om de fyra utvecklingsområdena inom LÄSiS,

- fördjupad läsning av skönlitteratur
- aktiv läsning av faktatexter
- fortlöpande diagnostisering och kartläggning
- intensivträning av lässvaga elever

ska kunna genomföras påverkas resursfördelningen, uppdraget för speciallärare och fördelningen av läromedelsbudgeten. Dessutom förutsätter det en utveckling av skolbiblioteken med översyn av inköp, utrustning och bemanning, vilket nu förhoppningsvis kommer att ske via den påbörjade kartläggningen av bibliotekens roll för lärande i förskola och skola.

Under resterande projekttid kommer detta uppdrag att uppta en stor del av projektledarens tid och engagemang. Därutöver kommer alla arbetslag att besökas för uppföljning av handlingsplanerna.

Resultaten av kommande kommundiagnoser presenteras och diskuteras vid personalkonferenser även kommande år. En arbetsgrupp bestående av tal- och språkpedagog, specialpedagoger med inriktning mot läs- och skrivutredningar och projektledaren för LÄSiS ska se över språk- och läsutvecklingsinsatserna i hela åldersperspektivet förskola – skolår 9, och en gemensam handlingsplan ska tas fram. Under hösten 2008 genomförs en utvärdering av arbetslagens läsutvecklande insatser och förutsättningar för genomförande. Slutrapporten om LÄSiS presenteras i augusti 2009.

Säter 2008-03-03/ Sylvia Holst, projektledare